
KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS MOKINIŲ, VENGIANČIŲ LANKYTI MOKYKLĄ, SKAIČIAUS MAŽINIMO STRATEGIJA 2006-2008 m.

I Bendrosios nuostatos

1. Paskirtis, nuostatos ir sąvokos apibrėžimas.

Ši strategija įvertina esamą padėtį Trakų rajono savivaldybėje ir siekia ieškoti veiksmingesnių prevencinių mechanizmų ir priemonių, leisiančių sumažinti skaičių vaikų, vengiančių lankyti mokyklą. Strategijoje nekalbama apie mokyklas nelankančius vaikus, nes jų Trakų rajone buvo 1-2 ar 3 ir jų sugrąžinti nepavyko dėl objektyvių priežasčių: didelis atsilikimas moksle, susirastas darbas, kuris neretai padeda išlaikyti visą šeimą, ankstyva motinystė ir t.t. Tokie moksleiviai pradeda nelankyti mokyklos būdami 15 metų ir sulaukę 16 metų jau nėra įskaičiuojami į nelankančiųjų mokyklos sąrašą. Be to, prieš tapdamas nelankančiuoju mokyklos, moksleivis pirmiausiai vengia ją lankyti. Jei šiuo periodu bus rasti tinkami mechanizmai ir priemonės, nelankančių mokyklos nebus. Sąvoka „Vengiantis lankyti mokyklą moksleivis“ yra nevienareikšmiškai suprantama.

Štai ir mūsų rajone 2005 m. lapkričio 2 d. įsakymu Nr. P2-2035 savivaldybės administracijos direktorius patvirtino „Mokinių lankomumo apskaitos ir mokyklos nelankymo prevencijos tvarką“. Tvarkos 8.6 punkte nustatyta, kad 50% pamokų praleidus, inicijuojamas moksleivio svarstymas mokyklos savivaldos institucijose, bet neįvardijama, per kokį laikotarpį skaičiuojamos praleistos pamokos. Vadovaudamiesi šia Tvarka, mokyklų kolektyvai parengė savo įstaigų Tvarkas, kuriose irgi nevienodai apibrėžiama sąvoka „vengiantis lankyti mokyklą moksleivis“. Pavyzdžiui Lentvario pradinė, Lentvario H.Senkevičiaus vidurinė ir Senujų Trakų pagrindinė mokykla vengiančiais lankyti mokyklą vaikais laiko tuos, kurie be pateisinamos priežasties per mėnesį praleidžia daugiau kaip 50 % pamokų, o Senujų Trakų Kęstučio pagrindinė mokykla, jei be pateisinamos

priežasties praleido 30 pamokų. Onuškie vidurinė mokykla vengiančiu lankyti mokyklą vaiku laiko tą, kuris be pateisinamos priežasties praleido 7-10 pamokų.

Skirtingi ir mechanizmai, priemonės, kurių imamasi sprendžiant nelankymo priežastis. Būtina suvienodinti Tvarkas, nes grupės, rengusios šią strategiją nuomone, poveikio formos turi būti taikomos po kelių be pateisinamos priežasties praleistų pamokų. Tai sudarytų sąlygą užkirsti kelią mokyklos nelankymai. Be abejo, būtina aiškesnė ir priemonių sistema, atsakingi už jos įgyvendinimą.

2. Situacijos analizė.

2005/2006 mokslo metų I-ą pusmetį mokyklas vengiančiais lankyti 7-16 metų moksleiviais (praleidžia daugiau 50%) oficialiai įvardyti:

Trakų Vytauto didžiojo gimnazija -2

Aukštadvario vidurinė mokykla -2

Lentvario 1-oji vidurinė mokykla – 1

Onuškie vidurinė mokykla -1

Paluknio vidurinė mokykla – 2

Jei skaičiuojame moksleivių, kurie be pateisinamos priežasties praleidžia 20 % pamokų, šis skaičius išauga iki 190

Pirmame pusmetyje neatestuoti 7-16 metų 9 mokiniai, tai yra tie, kurie blogai lankė mokyklą.

3. Strategijos misija, principai, tikslai, uždaviniai:

Misija – sudaryti saugias, patrauklias kiekvienam mokiniui, mokymosi psichologines, socialines ir materialines sąlygas.

4. Pagrindiniai prevenciniai principai:

- Išsiaiškinti realią padėtį Trakų rajono mokyklose.
- Prevencinės priemonės turi apimti visas paauglių, jaunuolių rizikos sritis.
- Atsižvelgti į rajono daugiakultūrinę sudėtį.
- Atsižvelgti į mokinių amžių ir socialinę padėtį.
- Naudoti įvairius metodus ir naujas prevencinės veiklos formas.
- Kurti ilgalaikę prevencijos strategiją, skatinančią jaunimą šviestis, tobulėti, formuotų tinkamas nuostatas bei vertybes.
- Šviesti tėvus, globėjus, rūpintojus įvairiais prevencijos klausimais bei supažindinti su pareigomis ir atsakomybe.

- Bendradarbiauti su įvairiomis institucijomis vykdant prevenciją- tai užtikrins įvairiapusį poveikį.

Tikslai :

1. Padėti užtikrinti mokymo(si) kokybę.
2. Gerinti pamokų lankomumą.
3. Ugdyti drausmingumą, atsakomybę.
4. Vykdėti mokinių nusikalstamumo prevenciją.

Uždaviniai:

1. Įvertinti nelankymo priežastis;
2. Laiku suteikti socialinę pagalbą;
3. Siūlyti pagalbą pas kitus specialistus;
4. Konsultuoti mokinį, tėvus, globėjus;
5. Siūlyti pagalbą pas kitus specialistus;
6. Įtraukti į popamokinę veiklą.
7. Analizuoti, lyginti lankomumo, mokymosi pokyčius.

Numatomi rezultatai:

1. Pagerės mokymosi kokybė.
2. Mažės praleistų pamokų be pateisinamos priežasties skaičius.
3. Mokiniai taps labiau atsakingais ir drausmingais.
4. Mažės rizikos grupės mokinių.
5. Mažės paauglių nusikalstamumas.

4. Strategijos įgyvendinimo laikotarpis: 2006 m. rugsėjo 1d. – 2008 sausio 1 d.

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

TRAKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS PREVENČINIS MODELIS

Vengiančių lankyti vaikų skaičiaus mažinimui rajone numatome šiuos strateginius prioritetus:

Prioritetai	Tikslas	Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai ir laikas	Laukiami rezultatai
1. Intervencinis – bendras rajono mokykloms lankomumo apskaitos tvarkos parengimą ir įgyvendinimą	1. Laiku pastebėti vaikus, vengiančius lankyti mokyklą ir užkirsti tam kelią.	1. Parengti bendrą visoms mokykloms lankomumo apskaitos tvarką	1. Sudaryti darbo grupę iš rajono švietimo įstaigų specialistų, tvarkos rengimui	Švietimo skyrius, 2006 11 mėn.	Tikimasi, kad laiku imantis visų įmanomų priemonių tik pasireiškus pirmiems mokyklos nelankymo atvejams, galima daugeliu atvejų užkirsti kelią tam ir sumažinti mokyklos nelankymą
		2. Parengti priemonių, pirminiame mokyklos nelankymo etape, aprašą.	2. Darbą grupė išanalizuoja švietimo įstaigose taikomus lankomumo apskaitos modelius, juos įvertina	Darbo grupė 2006 12 mėn.	
			3. Naujos lankomumo apskaitos tvarkos kūrimas ir tvirtinimas.	Darbo grupė, savivaldybės administracija 2007 01 mėn.;	
			4. Priemonių, kurios taikytinos vengimo lankyti mokyklą pirminiame etape, aprašo kūrimas	Darbo grupė 2007 01 mėn.	
			5. Naujų priemonių praktinis įgyvendinimas	Švietimo įstaigos 2007-02-10 mėn.	
			6. Atlikti naujai taikytas tvarkas ir priemonių poveikio efektyvumas	Darbo grupė 2007 11-12 mėn.	

2. Prevencinis - individualios pagalbos moksleiviams, turintiems mokymosi ir elgesio problemų, suteikimą ugdymo procese, pamokoje ir pamokų ruošoje;	2. Optimizuoti ugdymo procesą	1. Pasiiekti, kad kiekvienas vaikas mokytųsi pagal savo lygį, poreikius ir galimybes bei patirtų mokymosi džiaugsmą, būtų įvertintas	1. Parengti ir taikyti darbe individualias sunkiau įsisavinamų dalykų programas.	Dalykų mokytojai 2007 01 mėn.	Bus sukurta saugi be patyčių mokymosi aplinka, kur mokymo procesą darys patrauklesniu, gerės mokytojų bendravimas . laiku šalinamos mokymosi spragos mažins antramečiavimą, bėgimą iš pamokų, gerins mikroklimatą klasėse. Atsiras pasitikėjimas savimi ir kitais.
			2. Kurti alternatyvaus mokymosi programas ir jas taikyti darbe mokiniams turintiems mokymosi sunkumų.	Dalykų mokytojų grupė 2007 01 mėn.	
	3. Pagerinti rizikos grupės vaikų užimtumą	1. Įkurti paauglių užimtumo centrą	3. Įsteigti 2 mokytojo pagalbininko etatus	Projekto partneris 2007 I ketvirtis	Sudaryti sąlygas rizikos grupės vaikams, turintiems elgesio, mokymosi, bendravimo problemų turiningai praleisti laiką po pamokų. Centre galės jie naudoti kompiuteriais, sportuoti, pavalgyti, ruošti pamokas. Kvalifikuoti specialistai vykdys prevencinį darbą. Paaugliai anksčiau buvę atstumti turės galimybę bendrauti, nesijaus vieniši.
3. Prevencinis - užimti tikslinga popamokine veikla moksleivius, vengiančius lankyti mokyklą ir turinčius pedagoginių psichologinių problemų			1. Atremontuoti patalpą esančią adresu: Birutės 42, Trakai	Projekto partneris 2007 I ketvirtis	
			2. Įsigyti baldus ir priemones	Projekto partneris 2007 II ketvirtis.	
			3 Įdarbinti kvalifikuotus darbuotojus (soc.pedagogą, psichologą, mokytoją) centre.	Projekto partneris 2007 III ketvirtis.	
			4. Sudaryti sporto bazės, esančios tame pačiame pastate, panaudojimo centro lankytojams grafiką	Projekto partneris 2007 III ketvirtis.	
			5. Sudaryti lankytojų sąrašą ir pakviesti į centrą.	Švietimo įstaigų soc. pedagogai, mokytojai padėjėjai, centro darbuotojai 2007 rugsėjo 5 d.	
	4. Ieškoti veiksmingesnių priemonių šalinant mokyklos	1. Įvertinti pasirinktą modelio veiksmingumą	1. Sukurti priežiūros grupę	2008 I ketvirtis.	Rezultatai turi pagerėti, todėl juos paviešinsime.

	nelankymą		2. Atlikti palyginamąją analizę		
			3. Skleisti patirtį		

Šio strateginio plano įgyvendinimui pasirenkami Trakai, Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija, kuri nėra išgryninta, o klasėse po 32 moksleivius. Šioje švietimo įstaigoje skirtinga moksleivių mokymosi motyvacija, pasiekimai. Be to, vengimas lankyti mokyklą pasireiškia nuo 5 klasės, kai baigę Trakų pradinę mokyklą moksleiviai pereina į gimnaziją, kur daug atskirų dalykų mokytojų, reikia parodyti savo savarankiškumą ir atsakomybę.

Kūrėjų grupė: H.Šareikienė

J.Balčiūnienė

A.Tamašauskas

N.Lisevičienė

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

**TRAKŲ SAVIVALDYBĖS TAIKOMI PREVENGINIAI MECHANIZMAI
MOKYKLOS LANKOMUMUI DIDINTI**

Rajone taikoma nemažai prevencinių mechanizmų ir priemonių, padedančių mažinti mokyklos nelankymą. Trakų rajono savivaldybės taryba įgyvendindama teisės aktų deleguotas funkcijas bei siekdama užtikrinti veiksmų dėl nusikalstamumų ir narkotikų kontrolės, nusikalstamumo ir narkomanijos prevencijos tarpžinybinį koordinavimą 2004 m. gegužės 27 d. sprendimu Nr. S1-145 „Dėl Trakų rajono savivaldybės nusikaltimų ir narkotikų kontrolės, nusikalstamumo ir narkomanijos komisijos patvirtinimo“ į vieną – Trakų rajono savivaldybės nusikaltimų ir narkotikų kontrolės, nusikalstamumo ir narkomanijos prevencijos komisiją (toliau – Komisija) sujungė atitinkamai 2001 ir 2003 metais sudarytas – Koordinacinę narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos bei Nusikalstamumo kontrolės ir prevencijos komisijas ir patvirtino Komisijos veiklos nuostatus. Komisija sudaryta iš savivaldybės administracijos darbuotojų (tiesiogiai su socialinių problemų sprendimu susijusių struktūrinių padalinių atstovų), teisėtvarkos, sveikatos priežiūros, formalaus ir neformalaus švietimo institucijų, konfesinės bei vietos bendruomenės atstovų (viso – 20 narių). Svarbiausias komisijos uždavinys – nusikaltimų ir narkotikų kontrolės, nusikalstamumo ir narkomanijos prevencijos veiksmų įgyvendinimas. Komisijai greta nusikaltimų ir narkotikų kontrolės, nusikalstamumo ir narkomanijos prevencijos deleguotos ir kitos:

- svarsto mokyklos nelankymo, socialinės paramos asmeniui/šeimai būklę savivaldybėje;
- analizuoja kaip organizuojamas pedagoginis socialinis darbas su mokyklos nelankančiais mokiniais, jų tėvais;
- suinteresuotoms institucijoms, visuomeninėms organizacijoms, žiniasklaidai, visuomenei teikia informaciją apie mokyklos nelankymą;
- teikia savivaldybei pasiūlymus dėl vykdymo prevencinės veiklos finansavimo;
- kasmet informuoja savivaldybės tarybą apie Komisijos veiklą mokyklos nelankymo ir kitų svarbių socialinių problemų srityje.

Prevencinio darbo koordinavimo grupė sudaryta nebuvo. Tačiau nuo 2004-05-27 veiklą vykdanči Komisija įgyvendina dalį ŠMM ministro 2004 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. ISAK-1970 patvirtinto Prevencinio darbo grupių mokyklose ir prevencinio darbo koordinavimo grupių savivaldybėse sudarymo bei jų veiklos kryptių apraše Prevencinio darbo grupei deleguotų funkcijų:

- koordinuoja tarpinstitucinio bendradarbiavimo įgyvendinimą savivaldybės teritorijoje;
- numato priemones kartu su policijos, sveikatos priežiūros, vaiko teisių apsaugos, pedagoginėmis psichologinėmis tarnybomis įtraukiant į prevencinio darbo organizavimą vietos bendruomenes, nevyriausybinės organizacijas;
- kaupia, analizuoja savivaldybės teritorijoje veikiančių mokyklų, kitų įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų duomenis ir informaciją teisės pažeidimų, psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo, ŽIV/AIDS ir kitose srityse;
- inicijuoja atitinkamose institucijose pasitarimus, seminarus ir mokymus aktualiais prevencinio darbo klausimais;
- vertina kaip vykdomos prevencinės priemonės, rūpinasi prevencinio darbo veiksmingumu, atlieka vykstančių procesų analizę.

Komisijos dokumentuose nefiksuotas mokyklų prevencinio darbo grupių veiklos koordinavimas, konsultacinės, metodinės paramos teikimas prevencinio darbo organizavimui mokyklose. Vykdamas ŠMM ministro 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. ISAK- 1462 „Dėl teisės pažeidimų, mokyklos nelankymo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas, ŽIV/AIDS, smurto nusikalstamumo prevencijos“ savivaldybei deleguotas funkcijas, Komisija įgyvendina priemones, kurios padėtų užtikrinti vaiko teisę į mokslą, sugrąžintų į mokyklą jos nelankančius vaikus. Atitinkamai šios problemos mastui Trakų rajone yra numatytų netiesioginių darbo su mokyklos nelankančiais/ blogai lankančiais mokiniais, jų tėvais, socialinių šio reiškinio priežasčių šalinimo priemonių, tačiau Komisija nedisponavo bei neanalizavo duomenų apie mokyklos nelankančius/ blogai lankančius mokinius, nesvarstė šios srities prevencinių priemonių.

Trakų r. savivaldybės tarybos 2005 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. S1-260 „Dėl Trakų rajono savivaldybės nusikalstamumo ir narkomanijos prevencijos 2005-2008 metų programos patvirtinimo“ (toliau – Programa) patvirtintoje programoje įvairiais aspektais atlikta situacijos rajone analizė (tame tarpe ir švietimo/ugdymo situacija), įvardintos pagrindinės problemos, jų sprendimui patvirtintas „Trakų rajono savivaldybės nusikalstamumo ir narkomanijos prevencijos programos 2005-2008 metų įgyvendinimo priemonių planas“ (toliau – Priemonių planas). Jo įgyvendinimui sutelktos visapusiškos institucinės bei bendruomenės pajėgos, numatytos atsakingos institucijos, įgyvendinimo laikas bei lėšos. Priemonių įgyvendinimas numatytas 9 veiklos baruose, tarp jų – švietimas ir švietėjiška veikla, socialinė veikla, vaiko teisių apsauga. Priemonių plane tiesioginė veikla dirbant su mokyklomis nelankančiais/ blogai lankančiais mokiniais, jų tėvais nenumatytos, tačiau dalis priemonių turės neabejotiną prevencinę naudą:

- organizuoti išvažiuojamuosius seminarus seniūnijose apie pozityvių santykių aktyvinimą tarp tėvų ir mokyklomis lankančių vaikų; už šios priemonės įgyvendinimą atsakinga VTAT, Trakų Psichikos sveikatos centras (toliau – PSC), socialinio darbo organizatoriai, Trakų visuomenės sveikatos priežiūros ir specialistų tobulinimo centras (toliau – VSPSTC), įgyvendinimo laikas 2005, 2006 metais;

- ugdymo įstaigų prevencinio darbo grupių veiklos koordinavimas bei jų aprūpinimas metodine medžiaga, veiklos kontrolė, už priemonės įgyvendinimą atsakingas Švietimo skyrius, įgyvendinimo laikas 2005-2008 m.;

- ugdymo įstaigų prevencinio darbo analizė, apibendrinimas, pasiūlymai; už priemonės įgyvendinimą atsakingas švietimo skyrius, įgyvendinimo laikas 2005-2008 m.;

- organizuoti nemokamą maitinimą moksleiviams iš socialinės rizikos šeimų, siekiant sudaryti sąlygas lankyti mokyklą ir garantuoti socialinį aprūpinimą; už priemonės įgyvendinimą atsakingas Švietimo skyrius, bendrojo lavinimo mokyklos, įgyvendinimo laikas 2005-2008 m.;

- išanalizuoti poreikį bei galimybes teikti konsultacines, psichologines paslaugas, sprendžiant socialinės rizikos grupės vaikų, šeimų specifines problemas; už priemonės įgyvendinimą atsakingos Socialinės paramos skyrius, PSC, Pirminės sveikatos priežiūros centras, VTAT, PK, bendrojo lavinimo mokyklos, įgyvendinimo laikas 2006 m.

Nemaža dalis priemonių plane numatytų veiklų, orientuotos į mokinių užimtumo gerinimą, materialinės bei socialinės aplinkos organizavimą, bendruomenės pilietiškumo ugdymą, įvairių asocialių veiklų prevenciją.

Mokyklų prevencinio darbo grupių veiklos koordinavimą bei darbo, prevencijos su mokyklos nelankančiais/ blogai lankančiais mokiniais, jų tėvais organizavimą, priežiūrą, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimą šioje srityje vykdo Švietimo skyrius. Švietimo skyriaus vedėjas 2005 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. V-1.1 „Dėl prevencinio darbo grupių sudarymo“, įpareigojo mokyklų vadovus sudaryti mokyklose prevencinio darbo grupes, vykdyti kitas ŠMM ministro 2004 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. ISAK-1970 „Dėl prevencinio darbo grupių mokyklose ir prevencinio darbo koordinavimo grupių savivaldybėse sudarymo bei jų veiklos kryptių aprašo patvirtinimo“, nustatytas funkcijas. Šio įsakymo įgyvendinimo kontrolei paskirtas atsakingas Švietimo skyriaus specialistas.

Mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 m. apskaitos vykdymui, jų sugrąžinimui į mokyklą Švietimo skyriuje paskirtas atsakingas specialistas.

Privalomo mokymo užtikrinimo klausimai, mokyklos lankomumo problemos, prevencinio darbo klausimai svarstomi Trakų rajono Švietimo įstaigų vadovų pasitarimuose.

Švietimo skyrius vykdo ir bendrosios socialinės pedagoginės pagalbos teikimo organizavimą – koordinavimą. Vadovaujantis ŠMM ministro 2004 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. ISAK-941 „Dėl bendrųjų socialinės psichologinės pagalbos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 100-3729), Švietimo skyrius mokykloms pateikė „Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos Trakų rajono bendrojo lavinimo mokyklose aprašą“. Parengti bei mokykloms pateikti šie dokumentai:

- „Psichologinės pagalbos mokiniui teikimo Trakų rajono ugdymo įstaigose tvarka“;
- „Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo Trakų rajono ugdymo įstaigose tvarka“.

Koordinuojant prevencinio darbo vykdymą, socialinės pedagoginės pagalbos teikimą, vykdomas ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimas. 2004-2005 ir 2005-2006 m.m. įvardintose srityse Trakų Švietimo centras inicijavo 9 kvalifikacijos tobulinimo renginius.

Savivaldybėje kasmet organizuojami „Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos“, „Vaikų vasaros poilsio organizavimo“ projektų konkursai. Policijos nepilnamečių reikalų grupės inspektoriai nuolat parengia bei įgyvendina savivaldybės finansuojamas nusikalstamumo, teisinio švietimo, socialinės apsaugos saugumo didinimo, užimtumo organizavimo programas – projektus:

- „Aktyvi visuomenė – pagalba policijai“. Projekto tikslas - propaguoti gyventojams policijos rėmėjų veiklą, agituoti tapti rėmėjais, taip padėti policijai užkirsti kelią nusikalstamumui. Teikti informaciją visuomenei savisaugos klausimais. Projekto uždaviniai: stiprinti policijos ir visuomenės bendradarbiavimą visuomenės saugumo užtikrinimo bei nusikalstamų veikų prevencijos srityje; parengti policijos rėmėjus policijos rėmėjų įstatyme numatytiems tikslams įgyvendinti, suteikti reikiamų teorinių žinių bei paruošti praktiniam darbui; suaktyvinti jaunųjų policijos rėmėjų judėjimą; ruošti brandžius, drausmingus, žinančius ir mokančius sėkmingai vykdyti savo pareigas ir kovines užduotis jaunuosius policijos rėmėjus, suteikiant pradines kario veiksmų padalinio sudėtyje žinias, teises žinias ir įgūdžius; gyventojams teikti informaciją pilietinės savisaugos klausimais.

- „Naktinis krepšinis - 2005“. Programos tikslas - mažinti nepilnamečių nusikalstamumą. Uždaviniai - organizuoti nesimokančių, nedirbančių, priklausančių rizikos grupei vaikų užimtumą vakarais, propaguoti sveiką gyvenseną tarp vaikų ir jaunimo, aktyvinti jaunųjų policijos rėmėjų dalyvavimą teisės pažeidimų prevencijoje, formuoti teisingą požiūrį į vaikų ir jaunimo bei policijos bendradarbiavimą teisės pažeidimų prevencijoje.

- „Teisinių žinių konkursas“. Programos tikslai ir uždaviniai – skleisti teises žinias paauglių ir jaunimo tarpe, gerinti policijos ir jaunimo bendradarbiavimą, propaguoti sveiką gyvenseną tarp vaikų ir jaunimo, suteikti vaikams žinių ir praktinių įgūdžių kuriant saugią aplinką, vykdyti tarp vaikų ir jaunimo ankstyvąją teisės pažeidimų ir narkomanijos prevenciją, ugdyti vaikų ir jaunimo tinkamo elgesio visuomenėje normas ir atsakomybę, organizuoti vaikams ir jaunimui prasmingą ir turiningą laisvalaikio praleidimą.

- „Po Tėviškės dangum“. Programos tikslai ir uždaviniai - vykdyti vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevenciją, plėtoti jaunimo, darančio teisės pažeidimus, kultūrinį gyvenimą, supažindinti nepilnamečius su policijos darbu, mažinti neigiamą socialinės aplinkos įtaką jaunimui, organizuoti nesimokančių, nedirbančių, probleminėse šeimose gyvenančių vaikų užimtumą.

- „Saugiai į mokyklą, saugiai į namus“. Programos pagrindinis tikslas – ugdyti saugumo jausmą kelyje, siekiant sumažinti ženkliai didėjančių eismo įvykių, kurių metu nukenčia ar žūva nepilnamečiai vaikai, skaičių. Uždaviniai: supažindinti vaikus su Kelių eismo taisyklėmis ir būtinumu jų laikytis; supažindinti su pėsčiųjų teisėmis ir pareigomis; išaiškinti atšvaitų, kaip saugaus eismo tamsiu paros metu priemonę, būtinumą; supažindinti vaikus su eismo reguliavimo signalais bei jų reikšmėmis; supažindinti su dviratininkų teisėmis ir pareigomis, bei dviratininkų eismą reglamentuojančiomis taisyklėmis; supažindinti su teisės vairuoti įgijimo tvarka bei reikalavimais asmeniui norinčiam tapti vairuotoju; išmokyti suteikti pirmą medicinos pagalbą nukentėjusiam eismo įvykio metu; supažindinti su nepilnamečių atsakomybe už kelių eismo taisyklių pažeidimus ir kylančiomis pasekmėmis; organizuoti konkursus, viktorinas ir kitus renginius.

2004-12-15 Trakų r. policijos komisariato iniciatyva įkurta Visuomeninė jaunimo organizacija „Trakų ateitis“, kurios prezidentė yra Organizacinio poskyrio viršininkė. Per šį laiką

įtraukti į jaunimo organizacijos Organizacinio poskyrio pareigūnai parengė ir pateikė Valstybinės jaunimo reikalų tarybos skelbtam konkursui projektus:

- „Mes drauge“. Projekto tikslas - nevyriausybių jaunimo organizacijų tarpusavio bendradarbiavimas ir jaunimo atstovavimas formuojant jaunimo politiką Trakų rajone. Projekto uždaviniai - suburti Trakų r. nevyriausybines jaunimo organizacijas bendrai veiklai, sukurti Trakų r. nevyriausybinių jaunimo organizacijų bendradarbiavimo modelį.

- „Mes kartu“. Projekto tikslas - jaunimo įtraukimas sprendžiant saugios aplinkos problemą. Projekto uždaviniai - ugdyti jaunimo lyderius, praveisti mokymus, kurių metu lyderiai įgis teisinių žinių, įgis bendravimo su auditorija, paskaitų, pokalbių, akcijų organizavimo įgūdžių, ugdyti pagarbą kitiems, neabejingumą tam, kas vyksta šalia.

- „Ateitis“. Programos tikslas - įtraukti į Visuomeninės jaunimo organizacijos „Trakų ateitis“ veiklą kuo daugiau paauglių kuriant organizacijos emblema.

Aktyvią prevencinę asocialių vaikų, socialinės aplinkos gerinimo veiklą, netiesiogiai įtakojančią mokyklos nelankymo priežasčių šalinimą, vykdo ir Trakų r. savivaldybės Socialinės paramos skyrius. Skyriaus specialistų parengtame dokumente „Socialinės veiklos plėtojimo Trakų rajono bendruomenėje 2003-2005 m. kryptys“ atliktoje išsamioje situacijos analizėje svarbią vietą užima rizikos grupei priklausančių vaikų problemos (nusikalstamumas, administracinės teisės pažeidimai, mokyklos nelankymas, valkatavimas, socialinis-pedagoginis apleistumas ir kt.), numatytos šių problemų šalinimo kryptys. Taip pat greta kitų socialinio darbo aktualijų, socialinės rizikos grupei priklausančių vaikų problemų sprendimas, įtraukiant mokyklų socialinius pedagogus, klasių auklėtojus, numatytas ir Trakų r. savivaldybės administracijos direktoriaus patvirtintoje „Komandinio darbo organizavimo bendruomenėje tvarkoje“ bei „Socialinio darbo su asmeniu (šeima) veiksmų plane“.

Dirbant su lankomumo problemų turinčiais mokiniais, svarbų vaidmenį vaidina ugdymo turinio, atitinkamų ugdymo metodų pritaikymas. Mokyklų vadovai, specialieji pedagogai teigia, kad mokytojai atsižvelgia į blogai mokyklą lankančių mokinių žinių spragas ir užduotis diferencijuoja, stengiasi dirbti individualiai. Šie klausimai metodinėse tarybose (grupėse), mokytojų tarybose nesvarstyti, todėl duomenų apie taikomų priemonių efektyvumą nėra. 2005-2006 m.m. mokymosi įsiskolinimus likvidavo tik 2, 2004-2005 m.m. iš 3 ir daugiau dalykų neatestuoti 7-16 m. 9 mokiniai. Sudarant ugdymo planus mokyklose, mažai naudojamos bendruosiuose ugdymo planuose (toliau – BUP) nurodytomis galimybėmis: blogai mokyklą lankantiems ir turintiems mokymosi sunkumų mokiniams mokyklos nuožiūra neskiriamos pamokos, nerengiami dalykų moduliai išlyginamiesiems kursams, nesinaudojama kitomis galimybėmis. Bandomai taikyti įvairesnes darbo formas ankstesniais metais dažniausiai baigdavosi nesėkmingai. Pvz. Senujų Trakų Kęstučio pagrindinėje mokykloje 2003 m. 8 klasės mokiniui buvo teiktas modulinis lietuvių kalbos ir matematikos mokymas, individualizuojamos užduotys, 2005 m. skirtas savarankiškas mokymasis, bet šios priemonės lauktų rezultatų nedavė ir mokinys už mokyklos nelankymą buvo pašalintas iš mokyklos, kai jam sukako 16 metų. Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijoje blogai lankantiems mokiniams buvo pasiūlyta galimybė pasirinkti savarankišką mokymąsi, tęsti mokymąsi Aukštadvario profesinėje mokykloje, tačiau mokinių tėvai pasiūlymų nepriėmė. Senujų Trakų pagrindinėje mokykloje mokyklą blogai lankiusi aštuntos klasės mokinė nuo 2005 m. mokosi savarankiškai.

Visose mokyklose prevencinis darbas planuojamas, rengiami labai skirtingi savo kokybe, požiūriu į prevencinės veiklos organizavimą planai. Daugumai mokyklų aktuali mokinių pamokų lankomumo problema, tačiau prevencijos priemonių įtraukimas į prevencinių darbo grupių metinius planus įvairiose mokyklose labai nevienodas. Tiesioginės mokyklos nelankymo prevencijos priemonės numatytos Trakų pradinės, Senujų Trakų pagrindinės, Onuškių, Aukštadvario, Rūdiškių, Lentvario H.Senkevičiaus vidurinių mokyklų, Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos prevencinio darbo grupių metiniuose planuose. Netiesioginės, tačiau turinčios sąsajų (popamokinis užimtumas, priemonės apie mokinių, tėvų pareigas ir teises, teisinę bazę) priemonės numatytos Lentvario pradinės, Paluknio „Medeinos“, Trakų vidurinėse mokyklose.

Lentvario M.Šimelionio vidurinėje mokykloje prevencinio darbo grupės nuostatuose numatytas mokyklos nelankymo prevencijos funkcijų įgyvendinimas, 2005 m. paskirtas už šio darbo

įgyvendinimą, koordinavimą atsakingas asmuo. Tačiau prevencinio darbo grupės veiklos planas, kuriame didžiausias dėmesys skiriamas priklausomybių prevencijai, sveikatingumo ugdymui, kaip veiklos kryptis (neįvardinant konkrečių veiksmų, priemonių) numatytas popamokinis užimtumas, projektinė veikla. Tačiau nepaisant neadekvataus planavimo, aktyviai vykdomas įvairiapusis mokyklos nelankymo prevencinis darbas, tiesiogiai dirbama su lankomumo problemų turinčiais mokiniais.

Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinėje mokykloje aktuali lankomumo problema, tačiau Prevencinio darbo grupės plane numatytas tiesioginių mokyklos nelankymo prevencijos priemonių įgyvendinimas. Prevencinio darbo grupės sudėtis optimali, įtraukti ne tik mokyklos bendruomenės, bet ir socialinės aplinkos atstovai, tačiau veiklos plane jų galimybės nepanaudojamos.

Praktinio darbo vykdymas, jo organizavimas bei įgyvendinimas įvairiose mokyklose skiriasi tiek savo kokybe, tiek kiekybe. Nustačius nepateisintus nelankymo atvejus, su moksleiviu dirbama individualiai, pagal nusistatytą tvarką informuojami tėvai. Mokyklose turinčiose socialinių pedagogų, esant atvejams, kada mokyklos nelankymo problemai išspręsti nepakanka klasės auklėtojo pastangų, problemos sprendimas perduodamas socialiniam pedagogui. Pastarieji dirbdami su lankomumo problema turinčiais mokiniais (taip pat ir su kitais „rizikos grupei“ priklausančiais mokiniais), kaupia atliekamo darbo medžiagą (klasių auklėtojų parengtas mokinio charakteristikas, apsilankymų mokinio namuose aktus, mokinio buities ir gyvenimo sąlygų tyrimo aktus, susirašinėjimo su kitomis institucijomis mokinio klausimais medžiagos kopijas, tėvų informavimo raštų apie mokyklos nelankymą kopijas, mokinio, jo tėvų paaiškinimų, prašymų kopijas, pokalbių su tėvais, mokiniais protokolus, direktoriaus įsakymu mokiniui skirtų nuobaudų kopijas). Ši medžiaga daugeliu atveju kaupiama ne mokinio, o naujai suformuotoje byloje. Socialiniam pedagogui deleguojama lankomumo situacijos analizė, mokyklos bendruomenės bei kitų institucijų įtraukimas į lankomumo problemų sprendimą, socialinio darbo su žymių lankomumo problemų turinčiais mokiniais koordinavimas. Dauguma socialinių pedagogų aktyviai dirba su lankomumo problemų turinčių mokinių tėvais. Pastarieji kviečiami atvykti į mokyklą, dažnai vykstama ir į mokinių namus. Pastarąjį darbą dažniausia atlieka socialinis pedagogas ir klasės auklėtojas, kartais pasitelkiamas seniūnijos socialinis darbuotojas. Aukštadvario vidurinės mokyklos socialinis pedagogas vykdamas į šeimą atskirais atvejais pasitelkia ir policijos pareigūną. Lentvario M.Šimelionio bei Lentvario 1-os vidurinių mokyklų socialiniai pedagogai į lankomumo problemų turinčio moksleivio šeimą vyksta pasitelkę atsakingą policijos nuovados pareigūną, VTAT darbuotoją. Visais atvejais nuvykus į mokinio namus atliekamas situacijos ištyrimo, aiškinamasis darbas, surašomas apsilankymo aktas. Bendruomenės atliekamam darbui su žymių lankomumo problemų turinčiais mokiniais neduodant pozityvių rezultatų, daugumos mokyklų socialiniai pedagogai inicijuoja kreipimąsi į atsakingas institucijas dėl poveikio priemonių taikymo. Trakų, Lentvario H.Senkevičiaus vidurinės mokyklos raštu kreipėsi į policijos nuovadas, Lentvario ir Trakų pradinės mokyklos – į VTAT, o Aukštadvario, Onušio, Rūdiškių, Trakų Vytauto Didžiojo gimnazija – į abi šias institucijas. Policijos pareigūnai atsako į mokyklų kreipimąsi, daugeliu atveju pateikiamas atsakymas, kuriame konstatuoja situaciją, atliktą darbą. Dažniausiai tėvams taikoma poveikio priemonė – įspėjimas, tačiau pasitaiko ir griežtesnių poveikio priemonių – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos mokinio tėvui buvo surašytas administracinės teisės pažeidimų protokolai, už vaiko nepriežiūrą teismas skyrė piniginę baudą. 2004-2005 m.m. dviejų Rūdiškių vidurinės mokyklos mokinių tėvai dėl jų vaikų mokyklos nelankymo neužtikrinimo, policijos pareigūnų buvo patraukti administracinei atsakomybei. Vienam tėvui paskirta piniginė bauda, kitam teismo įspėjimas. Kitose mokyklose duomenų apie mokinių tėvams skirtas administracines nuobaudas dėl vaikų neleidimo į mokyklą ar blogo jos lankymo nėra. Dauguma mokyklų, greta atliekamo tiesioginio darbo su lankomumo problemų turinčiu mokiniu (individualaus darbo su vaiku priemonių, lankymo namuose, atsakingų institucijų įtraukiamų į darbą su šeima, vaiku) lygiagrečiai dirbamas įvairiapusis prevencinis darbas su visa mokinių bendruomene, ieškoma netradicinių, į vaiko motyvaciją nukreiptų priemonių. Taip pat organizuojamas netiesioginis prevencinis darbas – rengiami bei įgyvendinami į kryptingą mokinių užimtumą, turiningo laisvalaikio ir poilsio organizavimą orientuoti projektai, programos, ieškoma kitų priemonių, kaip padaryti mokyklą įdomia, noriai lankoma.

Visose mokyklose pagal galimybes steigiamasi materialiai padėti mokiniams iš rizikos grupei priklausančių šeimų.

Socialinės pedagoginės pagalbos teikimą mokykloje reglamentuoja ŠMM ministro 2004 m. birželio 15 d. įsakymas Nr. ISAK-941 „Dėl Bendrųjų socialinės pedagoginės pagalbos nuostatų patvirtinimo“. Įgyvendinant Pagalbos teikimo uždavinius (šalinti priežastis, dėl kurių mokiniai negali arba vengia lankyti mokyklą), vadovaujantis šio įsakymo patvirtintų nuostatų 14.3 punktu, kiekvienoje mokykloje turi būti sudaryta socialinės pedagoginės pagalbos teikimo komanda, parengtas jos veikimo planas. Tačiau pagalbos komanda sudaryta tik 6 ugdymo įstaigose – Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijoje, Lentvario H.Senkevičiaus, Lentvario 1-oje, Onušio vidurinėse, Senųjų Trakų Kęstučio pagrindinėje, Trakų pradinėse mokyklose.

Bendras darbo planavimo tik metams trūkumas – dalis suplanuotų priemonių gan abstrakčios, pagal savo pobūdį priskirtinos veiklos kryptims, neorientuotos į konkretaus moksleivio problemų sprendimą. Mokslo metų eigoje nemaža dalis plane numatytų priemonių tampa tik veiklos gairėmis, o reali veikla vykdoma vadovaujantis atitinkamo momento aktualijomis. Esant įvardintai situacijai atsiranda veiklos administravimo problemų, kenčia darbo nuoseklumas, efektyvumas. Dalis mokyklose dirbančių socialinių pedagogų neturi įgiję reikiamos kvalifikacijos, patirties, todėl ypač jiems būtų aktualu vadovaujantis metiniu veiklos planu, mokslo metų eigoje išskylančiomis aktualijomis savo veiklą planuoti mėnesiams.

Psichologai dirba tik Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijoje bei Lentvario M.Šimelionio vidurinėje mokykloje. Vytauto Didžiojo gimnazijoje psichologas buvo įtrauktas į Pagalbos komandos veiklą, tačiau individualaus darbo su blogai mokyklą lankančiais mokiniais dėl pastarųjų tėvų nesutikimo, neatliko. M.Šimelionio vidurinės mokyklos psichologas įtrauktas į prevencinės grupės sudėtį, jam deleguotos psichologinės pagalbos teikimo rizikos grupės bei lankomumo problemų turintiems mokiniams, diagnostinių tyrimų atlikimo funkcijos. Vykdydamas veiklą psichologas atlieka individualų mokyklos lankymo problemų turinčių mokinių problemų išsiaiškinimo ir šalinimo darbą, atskirais atvejais dirba su klase, mokinio tėvais. Aukštadvario, Paluknio „Medeinos“ vidurinių, Trakų pagrindinės mokyklų socialiniai pedagogai inicijavo ir atliko rezultatų moksleivių nukreipimą pas Trakų PPT psichologą.

Apibendrinant visą prevencinį darbą, atliekamą šalinant mokyklos nelankymo priežastis, galime išskirti tokias taikomas mokyklos nelankymo priežasčių įveikimo prevencines priemones:

- Mokinio ugdymosi, lankomumo, saugumo, asmeninių ir šeimos problemų pastebėjimas, analizė ir minimalus pagalbos teikimas.
- Vykdoma lankomumo kontrolė.
- Kuriamos naujos vertinimo ir įsivertinimo sistemos mokyklose, kad pamokų praleidimas būtų nenaudingas.
- Kuriamos skatinimo ir ribojimo sistemos.
- Bendraujama su šeimomis, teikiama minimali pagalba.
- Kuriamas tėvų informavimo sistema (pranešimai, e- dienyvas).
- Organizuojama tėvų aktyvo veikla mokyklose
- Vykdomos prevencinės akcijos, renginiai, stovyklos, gerinantys mokinių užimtumą
- Bendraujama ir bendradarbiaujama su įvairiomis institucijomis.

Savivaldybėje taikomos prevencinės priemonės ir mechanizmai turi **teigiamą** poveikį visų moksleivių užimtumo gerinimui, teisiniam švietimui, pasitikėjimo ir tarpžinybinio bendradarbiavimo gerinimui. Teigiamai vertinti reikia ir taikomas administracines priemones, kurias galima priskirti prie intervencinių mechanizmų. Jie suderinti su nacionaliniais teisės aktais ir užtikrina nacionalinės politikos tikslų įgyvendinimą. **Silpnąja** taikomų mechanizmų puse laikyti tai, kad trūksta prevencinės pagalbos pirminėje, mokyklos lygmens grandyje, ten, kur vaikas susiduria su mokymosi, elgesio, bendravimo sunkumais ir pradeda praleisti pamokas. Jei užtikrintume, kad būtų suteikta reali, konkreti pagalba pamokose ir po jų, kad atsirastų galimybė laiku reaguoti į problemas, vejančias vaiką iš mokyklos ir sukurti jam saugią erdvę po pamokų, kur jis pasijustų tam tikro kolektyvo nariu, kur būtų suprastas ir svarbus, tai administracinės priemonės būtų žymiai mažiau taikomos, o rezultatas pagerėtų. Galima drąsiai teigti, kad mokyklos vengiantis vaikas nenoriai

dalyvauja popamokinėje veikloje, į stovyklas ateina tik pavalgyti, o kitose švietėjiškose veiklose – nedalyvauja.

Kūrėjų grupė: H.Šareikienė, J.Bagdanskienė, A.Tamašauskas, N.Lisevičienė